

Nr 78.

Ankom till riksdagens kansli den 21 april 1936 kl. 1,30 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till beredande av billigare biljettkostnader för sjöfolk vid resor till och från hemorten i vissa fall.

(3:e avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 6 mars 1936 dagtecknad proposition, nr 195, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till beredande av billigare biljettkostnader för sjöfolk vid resor till och från hemorten i vissa fall för budgetåret 1936/1937 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 50,000 kronor, att utgå enligt de bestämmelser Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordade grunder kunde finna gott meddela.

Redan enligt gällande bestämmelser tillkomma svenskt sjöfolk vissa förmåner i fråga om resor, ehuru i mycket begränsad omfattning.

Dessa förmåner regleras för vissa fall genom bestämmelser i sjömanslagen samt i fråga om svenskt sjöfolks tjänst å utländska fartyg genom överenskommelser med främmande makter. I samtliga dessa fall avse bestämmelserna resor, som föranledas av tjänsteavtals upphörande av den ena eller den andra anledningen. I flertalet fall omfattar den fria resan endast resa till svensk hamn eller »närmaste svenska hamn». I visst fall — då sjöman på grund av resans förändring avgår från tjänsten (sjömanslagen 37 §) — avser den fria resan färd till förhyrningsorten, om tjänsten frånträdes före resans början, men eljest färd till avmönstringsorten. I fall av sjukdom eller skada vid tjänstetidens utgång eller vid avsked omfattar emellertid den fria resan, med undantag för fall av eget grovt vållande eller förtegad sjukdom eller skada, resa till hemorten här i riket på redarens bekostnad. Fri resa till hemorten på statens bekostnad äger rum då sjömans anställning upphör till följd av fartygs förolyckande (sjömanslagen 41 §).

Utöver nu angivna fall av fria reseförmåner förekomma bestämmelser i detta avseende i gällande kollektivavtal mellan Sveriges redareförening och de ombord anställda. Enligt dessa bestämmelser skall kostnaden för resa, även vid nyanställning, som företages på rederiets order, ersättas av vederbörande rederi. Vidare skall styrman eller maskinist, som tjänstgjort å fartyg i utomeuropeisk fart i oavbruten följd under en tid av två år utan att

hava besökt Sverige, vid hemresa äga rätt till fri hemförskaffning till Sverige, dock med viss inskränkning.

I skrivelse den 9 maj 1931, nr 193, anhöll *riksdagen* i anledning av väckt motion, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning huruvida och i så fall i vilken mån och på vilket sätt sjöfolket kunde beredas billigare biljettpriser vid resa på järnväg från och till hemorten, samt att Kungl. Maj:t måtte vidtaga de åtgärder, vartill utredningen kunde föranleda.

I riksdagsskrivelsen framhölls, hurusom det vore ett känt faktum, att de, som tillhörde sjöfolkets yrkesgrupp, vore bosatta inom olika delar av landet och ofta hade mycket lång väg till den hamn, där deras fartyg hade sin hemort eller som fartyget anlöpte vid tid, då möjlighet till besök i hemmet kunde föreligga. I likhet med motionärerna funne riksdagen det önskvärt, om dylik möjlighet kunde beredas. Billigare resor torde även kunna medföra, att sjömännen vid iråkad arbetslöshet sökte sig bort från den dyrare hamnstaden till hemorten, samt måhända jämväl bidra till större stadga i fartygsbesättningarnas sammansättning. Det torde likaledes icke kunna förnekas, att sjömännen visserligen hade samma skattskyldighet som andra medborgare, men de förmåner, samhället bjöde, kunde icke i samma grad tillgodonjutas av sjöfolket. De engelska sjömännen hade genom avtal med järnvägarna erhållit rätt till viss nedsättning i biljettpriset. Det kunde tänkas, att något dylikt även kunde genomföras i vårt land. För att få önskad effekt borde emellertid nedsättningen icke endast gälla statens järnvägar utan också de enskilda järnvägarna. Vad statens järnvägar beträffade, åtnjöte redan vissa kategorier resande ofta avsevärd nedsättning i biljettpriset. Ingen av dessa kategorier kunde dock jämföras med sjömännen.

Riksdagen funne sålunda vissa skäl tala för, att en undersökning gjordes om möjligheten att bereda nedsättning i biljettprisen för sjömän. Den ifrågasatta utredningen syntes böra omfatta införskaffande av upplysningar om, vid vilka tillfällen förmån av billigare resor borde beviljas, i vilken utsträckning en dylik förmån kunde tänkas komma till användning samt vilka ekonomiska konsekvenser för statsverket en dylik åtgärd kunde få.

Sedan Kungl. Maj:t med anledning härav den 29 maj 1931 anbefallt kommerskollegium och järnvägsstyrelsen att gemensamt verkställa utredning rörande det av riksdagen avsedda spörsmålet, har *kommerskollegium* den 15 februari 1936 till Kungl. Maj:t inkommit med den sålunda begärda utredningen. Därvid har kollegiet — under åberopande av utredningen i ämnet — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen göra framställning om anvisande för budgetåret 1936/1937 av ett förslagsanslag å 50,000 kronor för beredande av nedsättning av biljettpriset för sjöfolk i vissa fall vid resor i andra eller tredje klass å järnväg, statens eller enskild, i Sverige, att användas i huvudsaklig överensstämmelse med vissa av kollegium föreslagna grunder.

Statskontoret har i utlåtande den 2 mars 1936 för sin del icke kunnat finna tillräckliga skäl föreligga för bifall till kommerskollegii framställning. Därest

emellertid Kungl. Maj:t skulle finna de framförda önskemålen förtjänta av tillmötesgående, borde — i avvaktan på närmare erfarenheter angående den omfattning, i vilken sjöfolket komme att begagna sig av ifrågavarande förman — det för ändamålet erforderliga anslaget enligt statskontorets förmenande kunna begränsas, förslagvis till 25,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

De skäl, som i riksdagens ifrågavarande skrivelse anförts för åvägabringande av billigare biljettkostnader för sjöfolk vid resor till och från hemorten, finner jag värda allt beaktande, och anser jag mig därför böra tillstyrka, att åtgärder i sådant syfte nu vidtagas.

Beträffande den utsträckning, i vilken en biljettprisreduktion bör medgivas, och storleken av sådan reduktion ansluter jag mig i huvudsak till kommerskollegii förslag. Biljettprisnedsättning bör sålunda endast ifrågakomma vid resa inom riket för i utrikes fart anställt svenskt sjöfolk och bör utgå med femtio procent. Sådan nedsättning bör beviljas vid resa till hemorten i följande fall, nämligen: i samband med semester; i fall av hyresavtals upphörande på grund av fartygs uppläggning; då sjöman, ehuru icke semesterberättigad, likväl — med bibehållna avlöningsförmåner eller eljest — beviljas tjänstledighet för besök i hemmet; samt då sjöman på grund av sjukdom eller av skäl, som gör det till en välfärdsfråga för honom att bli fri från anställningen, entledigas från tjänsten. Prisnedsättning bör få åtnjutas även vid återresa från hemorten, för återinträde i tjänst, i nyss angivna fall, därvid bör förutsättas, att med återinträde i tjänst jämställes tillträde av annan tjänst hos ett och samma rederiföretag. Biljettprisnedsättning bör dock ej ifrågakomma i sådana fall, då det enligt sjömanslagen eller eljest på grund av i författningsväg meddelat stadgande åligger vederbörande redare att bekosta sjömannens resa.

Utöver vad nu, i överensstämmelse med kommerskollegii förslag, av mig förordats, synes enligt min mening förman av billigare biljettkostnader böra få åtnjutas jämväl då sjöman för att i här angivna fall komma till och från hemorten är hänvisad till en längre resa med fartyg. Jag förordar därför, att prisnedsättning skall medgivas även vid resa mellan fastlandet och Gotland.

Vidare anser jag den föreslagna förmånen böra inskränkas till att avse endast resa, som företages i reseklass motsvarande klass III i allmänna rese-reglementet.

I likhet med kommerskollegium förordar jag, att det för ändamålet erforderliga anslaget, som torde böra erhålla förslagsanslags natur, bestämmas till 50,000 kronor.

Föreskrifter angående anslagets användning torde i sinom tid få utfärdas av Kungl. Maj:t efter hörande av kommerskollegium, järnvägsstyrelsen, Svenska järnvägsföreningen och Ångfartygsaktiebolaget Gotland.

Utskottet.

Föreliggande utredning och förslag hava tillkommit efter hemställan av 1931 års riksdag. De skäl, som legat till grund för denna hemställan, synas utskottet alltjämt äga giltighet. Utskottet anser sig därför böra tillstyrka, att åtgärder nu vidtagas för åvägabringande av billigare biljettkostnader för sjöfolk vid resor till och från hemorten. De säregna förhållanden, som äro rådande för sjöfolk, utgöra en garanti mot att ett beslut i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag skall kunna åberopas till stöd för liknande krav från andra yrkesgrupper.

I fråga om de närmare grunderna för en biljettprisreduktion ansluter sig utskottet till det förslag, som av departementschefen framlagts. Utskottet finner alltså skäligt, att prisnedsättning må åtnjutas även vid resa mellan fastlandet och Gotland. Till bestridande av kostnaderna för den föreslagna prisnedsättningen torde för nästa budgetår böra anvisas ett förslagsanslag av 50,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *beredande av billigare biljettkostnader för sjöfolk vid resor till och från hemorten i vissa fall* för budgetåret 1936/1937 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 50,000 kronor, att utgå enligt de bestämmelser Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordade grunder kan finna gott meddela.

Stockholm den 21 april 1936.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 76.

Reservation

av herrar *Gustafsson* i Benestad, *Nilsson* i Fredriksfält, *Strindlund*, *Svensson* i Grönvik och *Aronson*, vilka ansett, att utskottet bort avstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.
